

Valsts izglītības
satura centrs

VECĀKIEM

Informatīvs materiāls par bērna attīstību

Materiālu izstrādāja: VISC Speciālās izglītības nodaļa

Atbildīgās par izdevumu: Laima Zommere, Ilze Ābelniece

Valsts izglītības satura centra redakcija

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz šo materiālu ir obligāta

© Valsts izglītības satura centrs, 2018

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
PRIEKŠVārds	4
SAĪSINĀJUMI	5
BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (0-3).....	6
BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (4-7).....	8
BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (8-14).....	10
BĒRNA ATTĪSTĪBA 1,5 - 3 GADU VECUMĀ.....	14
BĒRNA ATTĪSTĪBA 5 GADU VECUMĀ.....	16
BĒRNA ATTĪSTĪBA 7 GADU VECUMĀ.....	18
BĒRNA ATTĪSTĪBA 7-11 GADU VECUMĀ.....	20
PUSAUDŽA ATTĪSTĪBA 12-16 GADU VECUMĀ.....	22
BĒRNU SPĒJU NOVĒRTĒŠANAS TESTI	24
INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM.....	28
INFORMĀCIJA VECĀKIEM PAR SAVĀM TIESĪBĀM.....	34
INFORMĀCIJA VECĀKIEM UN PEDAGOĢIEM PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU UN PALĪDZĪBAS IESPĒJĀM.....	35
INFORMĀCIJA PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU, ATBALSTA PASĀKUMIEM, PROGRAMMĀM .	37
INFORMĀCIJA PAR NEVALSTISKĀM INSTITŪCIJĀM	39
NOBEIGUMS	41

Vecāki parasti izjūt patiesu lepnumu, ja viņu bērns agrāk nekā citi bērni iemācās staigāt, runāt, sasiet kurpju auklas u.tml. Vai agrīnāka attīstība patiesi liecina, ka mazais cilvēks būs talantīgāks vai viņam būs augstāks intelekts? Varbūt par nākotni var spriest pēc kādām citām bērna uzvedības iezīmēm? Vai, ikdienā, vērojot desmit mēnešu vecu mazuli, var noteikt, cik, - apķērīgs viņš būs desmit gadu vecumā? Kas būtu jāzina un kam būtu jāpievērš īpaša uzmanība, lai veicinātu sava bērna vispusīgu attīstību, tā, lai viņš gūtu panākumus dzīvē?

Ģimenēs, kurās ir vairāk nekā viens bērns, zina, ka ikvienam mazulim prasmju apguve noris atšķirīgā tempā, tomēr tām mātēm, kurām ir pirmais bērns, nepieciešamas vairāk zināšanas un informācija par bērna attīstību dažādos vecumposmos.

Vai ir pamats uztraukumam ja Jūsu mazulis nedara to, ko dara vienaudži viņa vecumā? Kā iegūt izpratni par bērna attīstības īpatnībām, kur smelties zināšanas un meklēt informāciju, ja bērns daudzas darbības apgūst lēnāk un uzvedas savādāk nekā citi bērni? Vai ir pamats uztraukties, celt paniku, - un kaunēties, ja bērna attīstība norisinās neatbilstoši viņa vecumposmam un nedaudz savādāk?

Ikvienu bērna attīstība norisinās atšķirīgi, reizēm ātrāk, reizēm lēnāk, reizēm negaidīti pēkšņi. Tomēr vecumposmu attīstības secība ir negrozāma, tās gaitu nav iespējams paātrināt. Visam savs laiks. Vecākiem būtu jāņem vērā, ka tieši ģimenei ir svarīga loma bērna turpmākajā attīstībā. Tas, ko bērni ikdienā iemācīsies no saviem vecākiem un ģimenes, veidos pamatu visai viņu turpmākajai dzīvei. Tāpēc svarīgi laicīgi izprast vecumposmu atšķirības un zināt, kas ir pats būtiskākais bērna attīstībā katrā no tiem.

Ir dažādas iespējas, uzdevumi, vingrinājumi, kā noteikt bērna attīstību. Tomēr visā visumā ar to palīdzību nevar noteikt nedz to, cik gudrs būs mazulis, nedz – to, kādus rezultātus, viņš gūs intelekta testos pēc dažiem mēnešiem un gadiem.

Tomēr speciālisti uzsver, ka pēc dažādu testu (intelekta, lasītprasmes, akadēmisko sasniegumu - latviešu valodas/matemātikas un uzvedības) rezultātiem var tikai daļēji spriest par bērna nākotni. Bērna lielākais sadarbības partneris ir, - un būs vecāki/ģimene, kas visbūtiskāk ietekmēs viņa personības attīstību un nākotni.

PRIEKŠVārds

Materiāls “Vecākiem par bērnu attīstību” ir izveidots mērķtiecīgi ar speciālās nodaļas speciālistu redzējumu, kā veiksmīgāk pilnveidot vecāku izpratni par bērna vecumposmu tipiskajām un netipiskajām attīstības īpatnībām. Materiāls veidots tā, lai veicinātu speciālo vajadzību atpazīšanu, mazinātu iespējamus riskus bērna turpmākajā attīstībā un nodrošinātu savlaicīgāku palīdzību.

Jūs atradīsiet informāciju par bērna galvenajām attīstības jomām – rāpošana, sēdēšana, staigāšana, tveršana, likumsakarību izprašana, runa un runas izprašana, sociālā,- emocionālā attīstība/sociāli emocionālo prasmju attīstība, lai veicinātu vecāku plašāku izpratni par bērna vecumposmu attīstību.

Īpaši nozīmīga informācija tiek sniegta sadaļā par bērna attīstību gadījumos, kad ir novērota netipiska attīstība kādā no bērna vecumposmiem, kurā ir pieejama informācija par agrīnu bērna vecuma spēju novērtēšanas iespējām un diagnostiku Latvijā.

Nobeiguma sadaļā iegūsi informāciju un resursus par dažādām organizācijām un iestādēm, kas varētu jums sniegt palīdzību jautājumos, kas saistīti ar speciālo un iekļaujošo izglītību. Materiāls sniegs informatīvu ieskatu gan topošajiem, gan jau praktizējošiem pedagogiem, aprūpes darbiniekiem, ikvienam, kas vēlēšies rast atbildes par jautājumiem, vai bērna attīstība noris atbilstoši viņa vecumposmam, kur meklēt informāciju un kāda palīdzība nepieciešama turpmāk.

Novēlam atrast atbildes uz jums nozīmīgiem jautājumiem un ceram, ka šī informācija ļaus jums labāk izprast un izvērtēt sava bērna attīstību dažādās jomās.

Lai izdodas, esot kopā ar saviem bērniem!

VISC Speciālās izglītības nodaļas speciālisti

SAĪSINĀJUMI

VIS – Valsts izglītības satura centrs
VPMK – Valsts pedagoģiski medicīniskā komisija
PPMK – Pašvaldības pedagoģiski medicīniskā komisija
PPI – Pirmsskolas izglītības iestāde
MK – Ministru kabineta noteikumi
IZM – Izglītības ministrija
IKT – Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas izmantošana
NVO – Nevalstiskā organizācija
LAA - Latvijas autisma apvienība
IKVD – Izglītības kvalitātes valsts dienests
LMST-II – Latviešu valodas un matemātikas sasniegumu tests
ABA-II – Adaptīvās uzvedības tests
DIBELS NEXT – Agrīnās lasītprasmes novērtēšanas tests
MFAD – Minhenes funkcionālās attīstības diagnostikas tests
V-DŽ KST – Kognitīvo spēju tests
WISC-IV – Vekslera bērnu intelekta tests
CBCL – Ahenbaha bērna uzvedības novērtēšanas aptauja
MT – Mācīšanās traucējumi

Vizuālie simboli palīdzēs Jums pievērst uzmanību būtiskai informācijai

	IETEIKUMI /RĪCĪBAS SOĻI
	SVARĪGA UN NODERĪGA INFORMĀCIJA
	INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM
	IZMANTOTIE RESURSI
	LIKUMI UN MINISTRU KABINETA NOTEIKUMI

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (0-3)

Zīdains spēj uztvert ar visām maņām (dzirdi, redzi, tausti, garšu) jebkādu komunikāciju, ko viņam sniedz apkārtējā pasaule. Pēc dzimšanas brīža zīdains redz tikai priekšmetu aprises, kontrasta krāsas (melns/balts) un spēj ar sajūtām saņemt visu vajadzīgo informāciju, kas nepieciešama viņa attīstībai. Viņš veļas, bāž rokas mutē, rāpo, cenšas celties kājās, sper pirmos soļus, mēģina aizsniegties līdz dažādām lietām.

* Remo. H. Largo (2000) Kinderjahre. Die Individualitat des Kindes als erzieherische Herausforderung.

0-3 mēneši

Fiziskā veselība un motorā attīstība

Lielā un smalkā motorika

- Var pievilkt rociņu pie mutes
- Spēj noturēt galviņu, esot vertikālā stāvoklī
- Veic atspēriena kustību ar kājām
- Veļas no sāna uz muguras
- Groza galvu no vienas puses uz otru
- Guļot uz vēdera, var pacelt galvu, atbalstoties uz rokām
- Satver objektu, kas ielikts plaukstā
- Var viegli uzsist pa objektu
- Kontrolē acu muskuļus
- Fokusē skatienu 20-25 cm attālumā
- Reaģē, sadzirdot skaņas

Sociāli emocionālā attīstība

Emocionālās prasmes

- Pauž pamatemocijas (prieku, dusmas, bēdas, izbrīnu)
- Apklust, kad izdzird maigas, nomierinošas skaņas un kad tiek paņemts rokās
- Izmanto ilgstošu skatīšanos vai zīšanu, lai nomierinātos
- Izklaidē sevi, spēlējoties ar rokām, pēdām un kāju pirkstiem

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (0-3)

Pašregulācija

- Spēj īsu laiku nomierināties vai nomierināt sevi
- Izjūt vienotību ar māti
- Regulāri guļ
- Grib ēst noteiktā laikā
- Apklust, kad tiek paņemts rokās
- Izmanto zīšanu, skatīšanos uz objektu vai citus sajūtu veidus, lai nomierinātos
- Dažādu stāvokļu cikliskums

Ieinteresētība un atsaucība attiecībā uz pasauli

- Seko ar skatienu kustīgiem objektiem
- Reaģē, sadzirdot skaņas, īpaši cilvēka balsi
- Patīk pieskārieni
- Patīk šūpošana
- Patīk atsaukties cilvēkiem un veidot acu kontaktu
- Atsaucas ar smaidu uz dziedāšanu, draudzīgu seju vai balsi
- Pazīst aprūpētājus.

Sociālās prasmes

- Gatavs iesaistīties mijiedarbībā ar aprūpētāju
- Apklust, kad tiek pacelts
- Atpazīst aprūpētāju, ar prieku atsaucas un sniedzas tam pretī
- Smaida, ieraugot draudzīgu seju vai dzirdot balsi

Valodas attīstība, lasīšanas un rakstīšanas prasmes un saskarsme Valoda

- Dūdo 2 vai vairākas atsevišķas skaņas
- Pievērš uzmanību cilvēku runāšanai
- Kustas aprūpētāja valodas ritmā
- Raud, ja ir izsalcis vai satraukts
- Veido zīšanas skaņas

Pašaprūpe

- Pēta apkārtni ar skatienu
- Atver muti, pieskaroties krūtij vai pudeles knupim
- Prasmīgi zīž
- Patīk vannošana

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (4-7)

Kognitīvā attīstība un vispārējo zināšanu apjoms Kognitīvās prasmes

- Aplūko rokas
- Parasti izpēta vidi, skatoties apkārt
- Var ar skatienu sekot objektam
- Var atpazīt labi zināmas sejas, skaņas un smaržas

4-7 mēneši

Pieaugušo uzmanība personu mijiedarbībai un saskarsmei (komunikācijai)

- Vēro aprūpētāja seju ar lielu interesi
- Atšķir aprūpētāju no citiem cilvēkiem
- Var raudāt, kad aprūpētājs aiziet vai kad pārāk tuvu ir svešinieks
- Spēlē tādas spēles kā „cepu, cepu kukulīti”
- Sniedzas pretī, lai tiktu pacelts un apskauts
- Raud, lai pievērstu uzmanību
- Pievērš aprūpētāja uzmanību ar skaņām, smaidu un žestiem
- Izdod skaņas, kad ar viņu runā

Emocijas kļūst atšķirīgākas

- Pauž aprūpētājam dažādas emocijas
- Demonstrē emociju pieaugušo diferencēšanos (atšķirību) ar smiekliem vai dusmām
- Skatās uz aprūpētāju, īpaši, priecīgi smaidot
- Pauž bailes un skumjas, šķiroties no aprūpētāja

Lielās kustības

- Veļas no muguras uz vēderu un no vēdera uz muguras
- Apsēžas bez atbalsta
- Guļot uz muguras, paceļ galvu
- Rāpo vai lien
- Var piecelties stāvus, turoties pie mēbelēm
- Aktīvi lēkā, ja tiek turēts stāvus

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (4-7)

Smalkās kustības

- Atdarina kustību spēles
- Saliek kopā rokas sev priekšā
- Tiecās pēc priekšmeta un cenšas to satvert
- Izlaiž priekšmetu no rokām
- Liek priekšmetus kopā
- Var paņemt priekšmetu ar sagrašanās kustībām
- Izdara tvērienu ar plaukstu (visi četri pirksti aptver priekšmetu uz plaukstas)
- Pārceļ priekšmetus no vienas rokas otrā

Valoda

- Modulēta lalināšana
- Uz balss skaņām atsaucas ar balss skaņām
- Mēģina atdarināt skaņas (piem., klepo)
- Var atveidot zilbes (ba, da, ma) un secīgi atkārtot tās
- Reaģē uz dažiem pazīstamiem vārdiem, piem., atā, tētis
- Reaģē uz savu vārdu

Emociju izpausmes

- Smejas
- Raud, reaģējot uz citu bērnu raudāšanu
- Sāk izjust drošību un piesaisti galvenajam aprūpētājam
- Reaģē uz citu paustām emocijām
- Kļūst sarūgtināts, ja aprūpētājam ir vienaldzīga seja vai ja aprūpētājs nav atsaucīgs
- Baiļojas par to, ka varētu nokrist no augstas vietas
- Pauž emocijas ar dažādām skaņām un izpausmēm

Pašaprūpe

- Barošanas laikā liek rokas uz pudeles vai krūts
- Priecājas par to, ka, spiežot mantu, tiek radīta skaņa
- Var pacelt priekšmetu

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (8-14)

Kognitīvās prasmes

- Patīk ierosināt notikumus
- Atdarina žestus
- Seko ar skatienu un meklē objektus
- Veidojas priekšstats par priekšmetu un personu nemainīgumu
- Piesaista uzmanību rotaļlietai vai personai līdz 2 minūtēm

Sociālās prasmes

- Klīdz, lai iegūtu uzmanību
- Var raudāt, kad aprūpētājs aiziet
- Spēlē interaktīvas spēles, piem., slēpšanās spēles
- Atšķir tuvus un svešus cilvēkus

8-14 mēneši

Nostiprinās droša piesaiste galvenajam aprūpētājam

- Patstāvīgi kontrolē, vai aprūpētājs ir tuvumā, pieskaroties tam, saucot to vai skatoties uz to
- Izrāda vajadzības un pauž sajūtas
- Nostiprinās tuvība ar aprūpētāju
- Nostiprinās izpratne par priekšmetu un personu nemainīgumu
- Īpašs smaids tuviniekiem
- Patīk „slēpšanās spēles” tas ir veids, kā kontrolēt šķiršanos

Lielās kustības

- Staigā, turoties pie mēbelēm
- Staigā
- Kāpj augšup un lejup pa trepēm
- Met bumbu

Valoda

- Saskarsmē sāk izmantot vārdus
- Izmanto 2-3 vārdus (piem., ma-ma, tē-ti)
- Saprot dažus vienkāršus vārdus un teikumus
- Atdarina dažus vienkāršus žestus (piem., māj ar roku „atā”)
- Parāda saskarsmi ar žestiem
- Patīk skaitāmpantiņi un muzikālās spēles
- Lalina ar izteiksmi
- Saprot „nē” jēdzienu, taču ne vienmēr to ievēro

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (8-14)

Kognitīvās prasmes

- Izprot cēloņsakarību un dod aprūpētājam mehānisku rotaļlietu, lai to iedarbina
- Izpēta, kā darbojas rotaļlietas
- Spēlējoties lieto priekšmetus simboliski
- Bilžu grāmatā norāda uz simboliem
- 10 vai vairāk minūšu var spēlēties viens
- Izpilda vienkāršus norādījumus, pamācības

Emocionālās prasmes

- Vērojamas vairāk kontrolētu emociju izpausmes
- Cenšas veidot atsaucīgu saskarsmi un izpratni par aprūpētāja signāliem
- Izrāda bailes no savādiem priekšmetiem, noteikumiem un šķiršanās
- Rodas bailes no augstuma

Smalkās kustības

- Paņem mazus priekšmetus, izmantojot īkšķi un rādītājpirkstu (pincetes tvēriens)
- Švīkā uz papīra
- Ceļ torni no 3 klučiem
- Izvēlas (mērķtiecīgi) priekšmetu un darbojas ar to
- Var noturēt 2 priekšmetus vienlaikus
- Ieliek apli formu dēlītī
- Ieliek priekšmetus vienu otrā
- Met un sviež priekšmetus

Pasaules izpēte

- Nepazīst bailes: bezbailīgums ir tā augstākajā izpausmē
- Ziņkārīgi un uztraukti pēta pasauli
- Ar lielu interesi pēta priekšmetus
- Kļūst modrāks un mērķtiecīgāks

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (8-14)

Pašaprūpe

- Ar palīdzību dzer no krūzes
- Sāk izmantot karoti
- Var prasīt dzert, rādot vai izmantojot žestus
- Ņem ēdienu no karotes ar mēli
- Var ēst ēdienu ar pirkstiem
- Izrāda interesi par apģērbšanu

Sociālās prasmes

- Patīk slēpties
- Čalo vai plāpā, lai pievērstu uzmanību
- Var izjust atšķirību starp sevi un citu
- Spēlējas paralēli citiem bērniem, veido acu kontaktu un atdarina skaņas
- Iepriecina iespēja veltīt uzmanību priekšmetiem
- Atdarina citu cilvēku darbības

Ieteicams konsultēties ar ģimenes ārstu, gadījumos, kad esat novērojuši kādu no šīm pazīmēm, lai pārliecinātos vai bērnu attīstība noris atbilstoši vecumposmam.

Pastiprināti vēršat uzmanību, ja zīdains:

- savilcis stingri rociņas dūrītēs;
- pie katra trokšņa satrūkstas un ilgstoši raud;
- nereaģē uz mammas balsi;
- neveido acu kontaktu, kad mamma izsaka mīļvārdiņus;
- “gugina”, atrodoties miera stāvoklī, neizveras mute;
- ilgstoši notur galvu uz labo pusi, vājas kustības, negriežas uz sāniem, nekustina rokas, kājas;
- nemierīgs, stipri raud, knosās, mētājās ar rociņām, ievaino sevi, vērojams stiprs muskuļu tonuss.

BĒRNA ATTĪSTĪBA ZĪDAIŅA VECUMĀ (8-14)

Tas būtu jāzina!

Informāciju par speciālistiem Jūs varat meklēt internetā un medijos u.c., tomēr labākais padomdevējs visbiežāk būs Jūsu ģimenes ārsts.

Ģimenes ārstam būtu jāpievērš īpaša uzmanība bērna fiziskās un garīgās attīstības novērtēšanas lapā sadaļai "Informācija vecākiem³ – attīstība", kurā ir dota diagnosticējoša informācija par bērna attīstības vecumposmiem.

Sadaļā "informācija vecākiem³, attīstība^{2:3}" ģimenes ārsts atzīmēs savus novērojumus par bērna tipiskām/netipiskām attīstības īpatnībām un sniegs informāciju par bērna pašreizējo fizisko un garīgo attīstību un ieteiks problēmu gadījumā apmeklēt citus speciālistus piemēram: tikko dzimušajiem (dzemdību namā) – neonatologs, ģenētiķis, neirologs, alergologs, oftalmologs, otorinolaringologs/audiologs mikrologopēds/agrīnās attīstības logopēds, rehabilitologs, fizioterapeits.

Zīdainim varētu būt kāda alerģijas izpausme, kas varētu radīt bērnā nemiera izjūtas (pārlieku kustīgumu). Izstāstiet savam ģimenes ārstam par novēroto un jautāriet "pēc iespējas agrāk" pēc palīdzības.

Ar plašāku informāciju par ārstniecības personu veicamajām darbībām bērnu agrīnajā vecumā var iepazīties sadaļā - Informācija par ārstnieciskās un pedagoģiskās palīdzības saņemšanas iespējām.

BĒRNA ATTĪSTĪBA 1,5 - 3 GADU VECUMĀ

Kustību attīstība:

- ✦ labi rāpjas;
- ✦ uzkāpj/nokāpj pa trepēm pārmaiņus solī;
- ✦ skrien;
- ✦ brauc ar trīsriteni, minot pedāļus;
- ✦ noliecas un paceļ kaut ko, nepakrītot.

Roku un pirkstu veiklība:

- ✦ uzzīmē apli, vertikālu un horizontālu līniju ar krītiņu vai zīmuli;
- ✦ šķir lapas grāmatā;
- ✦ uzceļ torni no vismaz 6 klucīšiem;
- ✦ atskrūvē un aizskrūvē vāciņus (pudelēm, trauciņiem utt.).

Valoda:

- ✦ saprot lielāko daļu no teiktā;
- ✦ atpazīst un var nosaukt lielāko daļu no priekšmetiem savā tuvākajā apkārtnē;
- ✦ runā 4 vai 5 vārdu teikumus;
- ✦ izprot vārdus: uz, aiz, zem, blakus;
- ✦ lieto vārdus: es, tu, mēs, viņi, mans utt.;
- ✦ citi cilvēki var saprast, ko bērns saka.

Uztvere un domāšana:

- ✦ pazīst vismaz 3 krāsas;
- ✦ var sašķirot 3 ģeometriskas formas;
- ✦ var salikt attēlu no 3-4 gabaliem;
- ✦ var parādīt attēlam atbilstošu priekšmetu telpā;

Sociālā attīstība:

- ✦ atdarina pieaugušos un rotaļu biedrus;
- ✦ izrāda simpātijas pret pazīstamiem rotaļu biedriem;
- ✦ spēlē spēļ sagaidīt savu kārtu.

Emocionālā attīstība:

- ✦ brīvi pauž pieķeršanos;
- ✦ spēj paust dažādas emocijas;

BĒRNA ATTĪSTĪBA 5 GADU VECUMĀ

Kustību attīstība:

- ✦ lec un met kūleņus;
- ✦ šūpojas šūpolēs, rāpjas;
- ✦ var nostāvēt uz vienas kājas vismaz 10 sekundes.

Roku un pirkstu veiklība:

- ✦ pēc parauga uzzīmē trīsstūri un citas ģeometriskas figūras;
- ✦ var uzzīmēt cilvēku;
- ✦ var uzrakstīt dažus drukātos burtus;
- ✦ spēj patstāvīgi apģērbties un noģērbties;
- ✦ ēd, lietojot karoti, dakšiņu un reizēm arī nazi;
- ✦ ir apguvis tualetes iemaņas.

Valoda:

- ✦ var atstāstīt daļu no stāsta;
- ✦ spēj pateikt teikumu, kas sastāv vairāk nekā no 5 vārdiem;
- ✦ lieto nākotnes formu;
- ✦ var pastāstīt par savu ģimeni;
- ✦ var pastāstīt stāstu.

Uztvere un domāšana:

- ✦ prot skaitīt līdz 5;
- ✦ var pareizi nosaukt vismaz 4 krāsas;
- ✦ izprot jēdzienus: lielāks, mazāks vairāk, mazāk;
- ✦ ir izpratne par ikdienišķām lietām (tādām kā nauda, ēdiens, ierīces).

Sociālā attīstība:

- ✦ grib iepriecināt draugus;
- ✦ grib līdzināties draugiem (būt tāds kā viņi);
- ✦ patīk dziedāt, dejot un tēlot;
- ✦ izrāda lielāku patstāvību (piemēram, var patstāvīgi aiziet ciemos pie kaimiņiem).

Emocionālā attīstība:

- ✦ spēj atšķirt realitāti no fantāzijas;
- ✦ reizēm prasīgs, reizēm labprāt sadarbojas.

BĒRNA ATTĪSTĪBA 5 GADU VECUMĀ

Būtu ieteicams vērsties pie speciālista, ja bērns:

- ir pārmērīgi kautrīgs un bailīgs;
- nerunā, raksturīga atbalss runa – eholālija;
- neveido teikumus ir savdabīga komunikācija;
- kad uztraucas staigā uz pirkstgaliem;
- ir agresīvs pret citiem, mērķtiecīgi mēģina citiem nodarīt pāri, bez iemesla;
- nevar šķirties no vecākiem, neizrādot milzīgu protestu;
- nespēj koncentrēties vienai aktivitātei ilgāk par 5 minūtēm;
- rotaļājoties neizmanto fantāziju un iztēli;
- lielāko laiku daļu izskatās nomākts un nelaimīgs;
- izvairās no daudzām aktivitātēm;
- izvairās no saskarsmes ar bērniem un pieaugušajiem vai izturas neadekvāti;
- nav apguvis tualetes iemaņas;
- nesaprot vienkāršus norādījumus;
- neprot pats apģērbties, iztīrīt zobus vai nomazgāt rokas;
- nespēj paust dažādas emocijas;
- nestāsta par dienā notikušo un piedzīvoto;
- neprot turēt rokā zīmuli vai krītiņu;
- runā neskaidri, neizrunā vienu vai vairākas skaņas;
- runā gramatiski nepareizi (nelieto daudzskaitli, pagātni un nākotni).

Ieteikumi vecākiem: Ja esat novērojuši, vai par to ir informējusi pirmsskolas izglītības iestādes skolotāja, ka Jūsu bērns uzvedas agresīvi, nerunā vai viņam nepatīk spēlēt ar citiem bērniem. Laicīgi, jautājiet savam ģimenes ārstam pēc palīdzības, lai pēc iespējas agrāk atklātu sava bērna patieso iemeslu šādām darbībām un novērstu psiholoģiskus pārdzīvojumus turpmākajās skolas gaitās.

Tas būtu jāzina! Bieži vien vecāki un ģimenes ārsts ir tie, kuri pirmie pamana bērna valodas attīstības īpatnības un iesaka nogaidīt speciālistu apmeklējumu, uzsverot, “gan jau sāks runāt!”. Neatlieciet speciālista apmeklējumu un negaidiet brīnumus, kad valodiņa parādīsies! Ir iespējams, ka Jūsu bērnam ir autiska spektra traucējumi, tāpēc ir svarīgi zinoša bērnu psihiatra konsultācija, kas spēs noteikt – vai jūsu bērnam ir tikai valodas attīstības traucējums, vai autiskais spektrs un/vai kādi citi traucējumi.

Atcerieties un ņemiet vērā! Ja, Jūsu bērnam ir grūtības komunicēt, nav attīstījusies valoda, ir pārmērīgi agresīvs un/vai novērotas neveiklas kustības, vēlams konsultēties ar savu ģimenes ārstu, fizioterapeitu, rehabilitologu, logopēdu, neirologu, bērnu psihiatru, lai novērtētu, vai bērnam ir valodas attīstības traucējumi un tos varētu precīzi nošķirt no citiem traucējumiem (piem., – autisms vai hiperaktivitāte, UDHS).

BĒRNA ATTĪSTĪBA 7 GADU VECUMĀ

Motorā attīstība un koordinācijas spējas:

- ✦ prot labi noturēt līdzsvaru;
- ✦ ir ar labi attīstītu acu-roku koordināciju, kas ļauj pārzīmēt pēc parauga un norakstīt burtus;
- ✦ labprāt piedalās grupu/komandu spēlēs.

Domāšana un uztvere:

- ✦ pazīst lielāko daļu burtu;
- ✦ saprot daudzumus, prot skaitīt vismaz līdz 10;
- ✦ zina nedēļas dienas un gadalaikus;
- ✦ izprot jēdzienus: vakar, šodien, rīt;
- ✦ var nosaukt visus četrus gadalaikus;
- ✦ atšķir labo un kreiso pusi;
- ✦ var atrast kopīgo un atšķirīgo dažādiem priekšmetiem.

Uzmanības koncentrēšanas spējas:

- ✦ spēj koncentrēt uzmanību viena uzdevuma veikšanai vismaz 10 -15 minūtes;
- ✦ prot sagaidīt savu kārtu, lai izteiktu savas domas.

Emocionālā un sociālā attīstība:

- ✦ pietiekami patstāvīgs, lai spētu pats apģērbties, aiziet uz tualeti;
- ✦ spēj sekot skolotāja / audzinātāja norādījumiem;
- ✦ lielā mērā spēj kontrolēt savu uzvedību.

Ieteikumi vecākiem:

Lai bērns varētu sekmīgi uzsākt skolas gaitas, viņam līdz 7 gadu vecumam būtu jāsasniedz atbilstošs intelektuālās un emocionālās attīstības līmenis. Pretējā gadījumā skolas gaitu uzsākšana var būt apgrūtināta, un tas var atstāt ietekmi uz bērna mācību sasniegumiem vēlāk. Ja Jums ir aizdomas, ka Jūsu bērns vēl nav pietiekami nobriedis, lai uzsāktu skolas gaitas, ieteicams konsultēties ar speciālistu. Lai izvērtētu, kāda mācību programma ir piemērotākā Jūsu bērnam, ja viņam ir kādas speciālas izglītības vajadzības, ir ieteicams vērsties pašvaldības pedagoģiski medicīniskajā komisijā.

BĒRNA ATTĪSTĪBA 7 GADU VECUMĀ

Ieteicams konsultēties ar ģimenes ārstu/psihologu un/vai atbalsta personālu izglītības iestādē, gadījumos, kad esat novērojuši kādu no šīm pazīmēm, lai pārlicinātos vai bērnu attīstība noris atbilstoši vecumposmam.

Būtu ieteicams vērsties pie speciālista, ja bērns:

- bērna valoda neskaidra, kad uztraucas, sacīto grūti saprast;
- bērnam lielas grūtības sagādā veidot stāstījumu par notikumiem un dienas gaitu;
- grūtības sagādā ilgstoši noturēt rakstāmrīku;
- izrāda agresiju, kad jāsakārto mantas;
- bieži pazaudē mantas;
- neizprot jēdzienus “šodien, rīt, vakar”;
- jebkura skaņa viegli novērš uzmanību;
- nevēlas apmeklēt izglītības iestādi, bieži parādās dažādas sāpes piem. vēdersāpes, nogurums, galvassāpes u.c. iemesli.

Tas būtu jāzina!

Svarīgi ir negaidīt brīnumus, ka bērnam iepatiksies lasīšana vai rakstīšana, vēlams laicīgi izprast bērnu “nevēlēšanās” iemeslus, lai sniegtu tam atbilstošu palīdzību un veicinātu bērnu attīstību.

Gadās, ka bērni neapmeklē pirmsskolas izglītības iestādi un valodas problēmas atklājas tikai skolā (sagādā grūtības gan matemātikā, gan lasīšanā un rakstīšanā). Bērni nevēlas vairs apmeklēt skolu, tāpēc bērna agrīna diagnostika un palīdzība ir tik nozīmīga.

Ieteikumi vecākiem!

Bieži vien pirmsskolas pedagogi un skolotāji cīnās ar sekām, kuras nepadodas tūlītējai korekcijai, tomēr savlaicīgi sniegtā pedagoģiskā palīdzība var dot pozitīvus rezultātus bērnu matemātikas valodas/rakstītprasmi apguvē, ja tiek veikta padziļināta izpēte, dažādu iemeslu un cēloņu noskaidrošana, pirmsskolas izglītības iestādes un skolas atbalsta komandas speciālistu palīdzība un skolēnu attīstības novērtējums dinamikā.

Pēc iespējas ciešāk sadarbojaties ar skolas atbalsta pārstāvjiem (psihologu, logopēdu, speciālo un sociālo pedagogu, skolas administrācijas pārstāvjiem) un izvērtējiet iespēju apmeklēt valsts pedagoģiski medicīnisko komisiju, lai saprastu, kāda būtu piemērotākā speciālās izglītības programma, un kādi atbalsta pasākumi būtu piemērotāki, lai bērns varētu sekmīgi mācīties kopā ar citiem bērniem.

BĒRNA ATTĪSTĪBA 7-11 GADU VECUMĀ

Motorā attīstība un koordinācijas spējas:

- ✦ arvien labāk attīstās motorā koordinācija;
- ✦ spēj rakstīt arvien mazākus burtus.

Domāšana un uztvere:

- ✦ nostiprinās (kļūst automātiskas) lasīšanas un rakstīšanas iemaņas;
- ✦ apgūst matemātikas pamatiemaņas;
- ✦ spēj uztvert un saprast loģiskas sakarības, saistībā ar konkrētām situācijām.

Sociālā un emocionālā attīstība:

- ✦ sāk arvien labāk apzināties sevi un savas spējas;
- ✦ draudzējas ar citiem bērniem;
- ✦ labprāt piedalās komandu spēlēs;
- ✦ vecākus un skolotājus uzskata par autoritātēm;
- ✦ piedalās ģimenes pasākumu plānošanā.

Ieteikumi vecākiem!

Ja skolotāji, vecāki vai pats bērns novēro grūtības mācībās, ir ieteicams konsultēties ar skolotājiem vai skolas atbalsta personāla pārstāvjiem (speciālo pedagogu, logopēdu, psihologu, sociālo pedagogu, skolas administrācijas pārstāvjiem). Dažādu mācīšanās traucējumu gadījumā ir īpaši svarīgi savlaicīgi izprast bērna grūtības, lai varētu viņam palīdzēt mācīties, izmantojot viņa stiprās puses.

BĒRNA ATTĪSTĪBA 7-11 GADU VECUMĀ

Būtu ieteicams vērsties pie speciālista, ja bērnam ir:

- ✦ neskaidra runa;
- ✦ grūtības veidot attiecības ar vienaudžiem (pārlietu bailīgs, agresīvs);
- ✦ grūtības apgūt lasīšanas, rakstīšanas un matemātikas pamatiemaņas;
- ✦ nepatika mācīties;
- ✦ grūtības koncentrēties mācību laikā;
- ✦ bieži neskaidrs nogurums;
- ✦ koordinācijas traucējumi, izteikta neveiklība;
- ✦ neskaidras bailes (no tumsas, palikt viens u.c.);
- ✦ bieži sūdzas par veselības traucējumiem (sāpēm, paaugstinātu ķermeņa temperatūru, slāpināšanu gultā naktī u.c.).

Ieteikumi vecākiem!

Tas būtu jāzina!

Valodas apguves grūtības bieži vien paliek bez ievēribas jau pirmsskolas un pat skolas vecumā, jo šīs izpausmes nav savlaicīgi ievērotas un pedagoģiski koriģētas. Svarīgi ir saprast, ka, jo īpaši valodas apguves traucējums nepāriet pats no sevis, tas var ilgstoši saglabāties pat līdz skolas beigšanai un var negatīvi ietekmēt bērna vispārējo attīstību turpmākajās skolas un dzīves gaitās.

Atcerieties un ņemiet vērā!

Ilgstošas lasītprasmes rakstītprasmes, matemātikas apguves grūtības var bērniem radīt depresiju, somatizāciju (var sākt sāpēt galva, vēders u.c), tāpēc svarīgi ir *“pēc iespējas agrāk”* uzsākt pedagoģisko palīdzību, lai nepiedzīvotu neveiksmes turpmākajās skolas gaitās.

Pusaudžu emocionālā labklājība ļoti lielā mērā ir atkarīga no viņu attiecībām ar vecākiem. Ja tās ir labas un emocionāli atbalstošas, tad pusaudžiem ir tendence gūt labākas sekmes skolā, aktīvi iesaistīties ārpuskolas aktivitātēs un izvairīties no negatīvām ietekmēm. Savukārt tie pusaudži, kuriem nav izveidojušās labas attiecības ar vecākiem, cieš no pazemināta pašvērtējuma, kā arī bieži iesaistās riskantā uzvedībā un atkarību izraisošu vielu lietošanā. Papildus vecāku ietekmei uz pusaudžu labklājību, svarīga loma ir arī brāļiem un māsām, skolotājiem un citām pozitīvām autoritātēm.

Domāšana:

- sasniedz briedumu domāšanā, pakāpeniski iemācās analizēt rīcību un tās sekas;
- attīsta kritisku domāšanu un attieksmi.

Emocionālā un sociālā attīstība:

- vienaudži un draugi ir ļoti svarīgi, bet tikpat nozīmīgas ir emocionālas attiecības ar vecākiem;
- veido ciešas draudzības;
- iesaistās domubiedru grupās, tendence pakļauties grupas noteikumiem un vērtībām;
- mācās veidot attiecības ar pretējo dzimumu;
- sāk analizēt savas izjūtas un emocijas, svarīga iespēja pabūt vienam;
- bieži protestē pret vecāku un citu pieaugušo autoritāti;
- grib kļūt neatkarīgāki un patstāvīgāki.

Būtu ieteicams vērsties pie speciālista, ja pusaudzim ir:

- izteiktas grūtības piedalīties grupu darbos, nepatika komunicēt ar citiem klases biedriem;
- tendence izvairīties no lasīšanas/rakstīšanas, matemātikas uzdevumu veikšanas, ieraujas sevī, sāk kavēt stundas;
- izteiktas uzvedības problēmas - klaiņošana, skolas kavējumi, nenakšņošana mājās;
- atkarību izraisošu vielu lietošana;
- ilgstoši nomākts garastāvoklis, miega traucējumi, izteikumi par pašnāvību;
- strauja sekmju pazemināšanās;
- ilgstoša nevēlēšanās kontaktēties ar vienaudžiem.

PUSAUDŽA ATTĪSTĪBA 12-16 GADU VECUMĀ

Precīza novērošana, izvērtēšana darbībās, mācību procesā, savlaicīga palīdzības sniegšana, sadarbībā ar vecākiem, pedagogiem, speciālistiem ir - *“nepieciešamība”*, lai mazinātu pusaudžu neveiksmes turpmākajās skolas gaitās un nākotnē.

Ieteikumi vecākiem!

Ir jānovērtē un jāsaprot *“pēc iespējas agrāk”* atšķirība vai bērns ir *“slinks”* vai viņš vienkārši nespēj un viņam *“ir par grūtu”*. Pievērsiet uzmanību tam, kā pusaudzis mācās, kur ir grūtības, kādas tās ir, lai savlaicīgi pamanītu netipiskas vecuma posma attīstības īpatnības vai iespējamus uzvedības/mācīšanos traucējumus un uzsāktu veiksmīgu sadarbību ar speciālistiem.

Atcerieties! Pusaudžu vecuma attīstības īpatnībām bieži vien papildus parādās arī netipiskas attīstības īpatnības (agresīva, demonstratīva, izaicinoša uzvedība, depresija, domas par pašnāvību, nepietiekami mācību sasniegumi u. c), kas var pāriet garīgās veselības un citos psiholoģiskos, pedagoģiskos traucējumos. Pusaudžiem savā attīstībā ir svarīgi nepiedzīvot neveiksmes skolas gaitās, tās var atstāt nepatīkamas sekas un izraisīt depresiju un dažādas citas neirozes. Rezultātā var deformēties viņa *“Es”* tēls un pazust jebkāda motivācija tālāk mācīties.

BĒRNU SPĒJU NOVĒRTĒŠANAS TESTI

Šajā nodaļā Jūs varēsiet uzzināt informāciju par Latvijā pieejamiem testiem un speciālistiem, gadījumos kad ir novērota izteikti atšķirīga attīstība kādā no vecumposmiem, vai vienkārši vecāki vēlas uzzināt padziļinātāku informāciju par sava bērna attīstību. Šie testi palīdzēs noskaidrot Jūsu bērna stiprās puses, kā arī - valodas, uzvedības, intelektuālās spējas un izaicinājumus. Tie palīdzēs sniegt atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- › vai bērna attīstība noris atbilstoši viņa vecumposmam;
- › vai bērns ir pietiekami labi sagatavots skolai;
- › kādu izglītību ieteikt un turpināt;
- › kāda palīdzība nepieciešama turpmāk.

Intelektuālās spējas, praktiskās prasmes, adaptācija ikdienas situācijās, sociālās attiecības un mācību sasniegumi ir svarīgākie rādītāji, kas ļauj apkārtējiem speciālistiem labāk iepazīt bērnu un pieņemt lēmumus par nepieciešamo atbalsta palīdzības sniegšanu. Tādēļ piedāvājam uzzināt vairāk par testiem, kurus biežāk izmanto pedagogi, psihologi, speciālie pedagogi un logopēdi.

BĒRNU SPĒJU NOVĒRTĒŠANAS TESTI

INTELEKTA TESTI	<p style="text-align: center;">VIUDKOKA-DŽONSONA KOGNITĪVO SPĒJU TESTS (V-DŽ KST) <u>NO 2 LĪDZ 90 GADU VECUMAM</u></p> <p style="text-align: center;">VEKSLERA BĒRNU INTELEKTA TESTS (WISC-IV) <u>NO 6-17 GADU VECUMAM</u></p>
MĒRĶIS	<p>Intelektuālo spēju noteikšanai, kas ir īpaši būtiski, ja vērojama netipiska attīstība, mācīšanās grūtības. To izmanto arī uzmanības un aktivitātes traucējumu un runas un valodas traucējumu gadījumā, lai konkretizētu ar šiem traucējumiem saistītās pazīmes un nošķirtu no citiem traucējumu veidiem.</p> <p>Balstoties uz izpēti, rezultātiem saņemsiet informāciju un ieteikumus par sava bērna kognitīvo spēju, valodas, mācību grūtībām un iespējamajiem cēloņiem.</p>
SPECIĀLISTS, KAS IZVĒRTĒ	Psihologs
TESTA NORISES GAITA	<p>Psihologs bērnam piedāvā vairākus dažāda veida uzdevumus un lūdz sniegt atbildes. Psihologs apkopo un interpretē iegūtos rezultātus, lai informētu Jūs, vecākus, par tālākajiem rīcības soļiem palīdzības sniegšanā.</p> <p> Norises ilgums ir atkarīgs no katra bērna darba tempa, bet visbiežāk tas neaizņem mazāk laika kā 1h.</p>
VISPĀRĒJA ATTĪSTĪBA 0-3 GADU VECUMĀ	<p style="text-align: center;">MINHENES FUNKCIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS DIAGNOSTIKAS TESTS (MFAD) <u>NO 0 LĪDZ 3 GADU VECUMAM</u></p>
MĒRĶIS	<p>Iespējams novērtēt 0 - 3 gadus vecu bērnu attīstību 7 dažādās jomās: (staigāšanas prasmes, roku veiktību, uztveres attīstību, runas attīstību, valodas sapratni, sociālās prasmes un patstāvības attīstību. Šī diagnostikas metode ļauj noteikt, kādam vecumam atbilst bērna prasmes katrā no attīstības jomām. Pirmās dzīves gadā (1) izvērtējamās funkcionālās attīstības jomas – rāpošana, sēdēšana, iešana, tveršana, uztvere, runa, valodas sapratne, sociālā attīstība. Otrajā un trešajā dzīves gadā (2-3) izvērtējamās funkcionālās attīstības jomas – staigāšana, roku veiktība, uztvere, runa, valodas sapratne, sociālā attīstība, patstāvība.</p>
SPECIĀLISTS, KAS IZVĒRTĒ	Psihologs, speciālais pedagogs.
TESTA NORISES GAITA	<p>Balstoties uz diagnostikā iegūtajiem rezultātiem, vecākiem tiek sniegts bērna attīstības raksturojums un, nepieciešamības gadījumā, arī ieteikumi, kā veicināt noteiktu bērna prasmju attīstību vai ieteikums veikt tālāku padziļinātu bērna attīstības izpēti, speciālistu konsultācijas un terapiju.</p>

BĒRNU SPĒJU NOVĒRTĒŠANAS TESTI

AKADĒMISKO SASNIEGUMU TESTI PIRMSKOLAI UN SKOLAI	LMST- II No sagatavošanas klases līdz 6. klasei LATVIEŠU VALODAS SASNIEGUMU TESTS MATEMĀTIKAS SASNIEGUMU TESTS
<p>MĒRĶIS</p>	<p>Latviešu valodas un matemātikas sasnieguma tests (LMST-II):</p> <p>mēra skolēnu mācību sasniegumus rakstīšanas, lasītprasmes un matemātikas jomā identificē tos bērnus, kuru zināšanas un prasmes noteiktās jomās ir nepietiekamas nosaka talantīgus bērnus, kas demonstrē visaugstākos akadēmiskos sasniegumus vienaudžu vidū un kam būtu nepieciešama papildus programma.</p> <p>Mācību sasniegumu latviešu valodā un matemātikā mērījumu testa (LMST-II) pielietošanu izmanto vispārējās izglītības iestādē mācīšanās traucējumu diagnostikā.</p>
<p>SPECIĀLISTS, KAS IZVĒRTĒ</p>	<p>Psihologs, speciālais pedagogs.</p> <p> Norises ilgums ir atkarīgs no katra bērna darba tempa, bet visbiežāk tas neaizņem mazāk laika kā 1h.</p>
<p>TESTA NORISES GAITA</p>	<p>Speciālists bērnam piedāvā vairākus dažāda veida uzdevumus un lūdz sniegt atbildes.</p> <p>Apkopo un interpretē iegūtos rezultātus, lai informētu Jūs, vecākus, par bērna sasniegumiem salīdzinājumā ar viņa vecumposma vienaudžiem.</p>
<p>AGRĪNĀS LASĪTPRASMES NOVĒRTĒŠANAS TESTS</p>	<p>DIBELS NEXT, VECUMPOSMĀ NO SEŠU GADU VECUMA LĪDZ 3.KLASEI (6 gadi – 3. klasei)</p>
<p>MĒRĶIS</p>	<p>Agrīnās lasītprasmes novērtēšanas jeb skrīninga mērķis:</p> <p>identificēt pazīmes, kas norādītu uz lasītprasmes grūtību vai traucējumu risku iespējami agrīnāk.</p> <p>Uzdevumi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificēt bērnus, kuriem varētu būt lasīšanas grūtību risks 2. Palīdzēt skolotājiem identificēt jomas, kurās sniegt bērniem metodisku atbalstu. 3. Pārraudzīt bērnus, kuriem varētu būt lasīšanas grūtību risks, kamēr viņi saņem papildu metodisku atbalstu. <p>Novērtēt agrīnas lasītprasmes attīstību, lasītprasmes, traucējumiem. Identificēt skolēnus, kuriem var būt lasīšanas grūtības. Palīdzēt skolotājiem identificēt jomas, kurās bērnam sniegt metodisku atbalstu.</p> <p>Latvijā DIBELS Next lasītprasmes novērtēšanas materiāla adaptācija un standartizācija ir veikta līdz 3. klasei un tiek turpināta līdz 6. klasei</p>

BĒRNU SPĒJU NOVĒRTĒŠANAS TESTI

SPECIĀLISTS, KAS IZVĒRTĒ	<p>Logopēdi, pedagogi, speciālais pedagogs</p> <p> Norises ilgums ir atkarīgs no katra bērna darba tempa, bet visbiežāk tas neaizņem mazāk laika kā 40 min.</p>
TESTA NORISES GAITA	<p>Agrīnās lasītprasmes novērtēšanas notiek 3 reizes mācību gadā (rudenī, ziemā, pavasarī)</p> <p>DIBELS Next ietver sešus mērījumus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pirmās skaņas noteikšanas raitums (PSNR), novērtējais saka vārdus un bērns nosauc pirmo skaņu katrā vārdā. 2. Burtu nosaukšanas raitums (BNR). 3. Fonēmu segmentēšanas raitums (FSR) ir uzdevumi, kas pārbauda fonoloģisko apzināšanos (tiek piedāvāti sagatavošanas un 1. klases bērniem). <p>Nevārdu lasīšanas raitums (NLR): parāda lapu ar PL, LPL nevērdiem (piem., lut, sim, it) un lūdz izlasīt nevērdus.</p> <p>5. Mutiskās lasīšanas raitums (MLR): lūdz tekstu lasīt skaļi, pēc tam atstāstīt to, ko viņš izlasījis.</p> <p>6. Teikumi ar trūkstošo vārdu (TTV): teksta lasīšana, kurā daži vārdi ir aizstāti ar vairāku atbilžu variantu rāmīti, kurā ir viens iederīgs vārds un divi neiederīgi vārdi. Skolēns lasa tekstu klusi un izvēlās katrā rāmītī vārdu, kas vislabāk atbilst teikuma nozīmei.</p> <p>Pētījumos ir pierādīts, ka, piemēram, fonoloģiskās spējas ir universāls lasītprasmes traucējumu prognozētājs rakstības sistēmās ar dažādu burtu-skaņu atbilstības līmeni.</p> <p><small>*(Lopez-Escribano & Katzir, 2008).</small></p>
ADAPTĪVĀS UZVEDĪBAS TESTI	ADAPTĪVĀS UZVEDĪBAS NOVĒRTĒŠANAS SISTĒMA (ABAS-II) AHENBAHA BĒRNA UZVEDĪBAS NOVĒRTĒŠANAS APTAUJA (CBCL/6-18)
MĒRĶIS	Vecāku un skolotāju aptaujas formas ir paredzētas skolēna uzvedības traucējumu noteikšanai.
SPECIĀLISTS, KAS IZVĒRTĒ	<p>Psihologs.</p> <p>ABAS II formu aizpilda tie bērnu tuvinieki vai skolotāji, kuriem ir iespēja ikdienā novērot viņa prasmes un kuriem ir ilgstoša saskarsme ar bērnu.</p> <p>Psihologs, speciālais pedagogs.</p> <p> Anketas aizpildīšana ir atkarīga no katra pieaugušā darba tempa, bet visbiežāk tas neaizņem mazāk laika kā 30 min.</p>
TESTA NORISES GAITA	Aptaujas anketas skolotājiem un vecākiem par bērna uzvedību.

* M. Raščevska, J. Mencis, Dz. Paegle, A. Koļesovs, I. Kaminska, R. Niedre. (2013) Latviešu valodas un matemātikas sasniegumu testa (LMST) interpretācijas rokasgrāmata.

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

ĀRSTI, PEDAGOGI UN CITI SPECIĀLISTI

Ārstniecības un/vai pedagoģijas speciālisti un informācija Latvijas reģionos, kuru iesaiste var būt nepieciešama palīdzības sniegšanā.

Ko šis ārstniecības speciālists var darīt, kā palīdzēt?

Alergologs

Bērnu alergologa kompetencē ir veikt eksogēnu (neinfekciozu) alergēnu izraisītu dažādu orgānu saslimšanu diagnostiku, ārstēšanu, rehabilitāciju un profilaksi pacientiem līdz 18 gadu vecumam. Alergologs noteiks iespējamus alerģijas cēloņus, veiks iespējamus papildizmeklējumus simptomu mazināšanai.

Informācija par alergologa pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/allergologs>

Audiologopēds (agrīnās attīstības logopēds, logopēds).

Audiologopēda kompetencē ir komunikācijas spēju, runas, valodas, rīšanas traucējumu novērtēšana, diagnostika, korekcija un rehabilitācija personām jebkurā vecumā, izmantojot logopēdiskos līdzekļus un tehnoloģijas. Audiologopēds valodas traucējumu gadījumos pārbauda ekspresīvo/impresīvo valodu, fonoloģiskās spējas, kā arī lasīšanas un rakstīšanas iemaņas, izmantojot noteiktas metodikas un pārbaudes materiālus, sniedz rekomendācijas vecākiem, pedagogiem

Informācija par audiologopēda pakalpojumiem:

Latvijas logopēdu asociācija

<http://www.audiologopedi.lv/>

Audiologopēds var noteikt valodas - lasīšanas rakstīšanas traucējumus. Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/audiologopeds>

Informācija par audiologa un citiem speciālistu pakalpojumiem:

<http://vcbikernieki.lv/index.php/latvijas-bernu-dzirdes-centrs/>

Agrīnās attīstības logopēds

Speciālists, kurš izvērtē valodas un ar to saistīto uztveres veidu attīstību agrīnā zīdaiņa vecumā, kurš ar pedagoģiskām metodēm virza bērna attīstību kopumā.

Informācija par agrīnās attīstības logopēda pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/ilze-vaciete>

<http://linoit.com/users/LigaJanovska/canvases/Agr%C4%ABn%C4%81s%20att%C4%ABst%C4%ABbas%20logop%C4%93dija>

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOGISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

Informācija par agrīno logopēdiju:

Logopēds

Logopēds ievēros katra bērna netipiskas valodas attīstības īpatnības, psihiski – emocionālo sfēru, noteiks logopēdisko diagnozi un valodas traucējuma smaguma pakāpi. Speciālists, kurš palīdz konstatēt un labot bērnu valodas problēmas – runas, fonemātiskās uztveres, lasīšanas un rakstu valodas traucējumus.

Bērnu reimatologs

Bērnu reimatologa kompetencē ir, izmantojot zināšanas par bērnu balsta un kustību (saistaudu) sistēmas un autoimūno saistaudu sistēmas slimību etioloģiju, patoģenēzi, diagnostiku, ārstēšanu un rehabilitāciju, veikt šo pacientu saslimšanu diagnostiku, ārstēšanu, rehabilitāciju un profilaksi.

Informācija par reimatologa pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

Ergoterapeits

Speciālists, kas novērtē bērna prasmes veikt pašaprūpi un praktiskas darbības, apmāca bērnus darboties, izmantojot dažādas stratēģijas; novērtē vides atbilstību bērna spējām, kopā ar vecākiem un pedagogiem plāno un iesaka nepieciešamos vides pielāgojumus. Ergoterapeits palīdzēs apgūt/atgūt prasmes, kas ļaus bērnam/ pacientam būt neatkarīgam ikdienas nodarbēs.

Informācija par ergoterapeita pakalpojumiem:

Latvijas Ergoterapeitu asociācija

<http://www.ergoterapija.lv/>

Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts

Fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta kompetencē ir dažādu pārejošu un nepārejošu nespēju izraisītu slimību, traumu un to seku diagnostika, ārstēšana, rehabilitācija un profilakse. Pacientiem ar noteiktiem funkcionāliem ierobežojumiem nodrošinās šo ierobežojumu mazināšanu vai novēršanu.

Informācija par rehabilitācijas pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/fizikalas-un-rehabilitācijas-medicīnas-arsts>

"Veselības centrs 4" filiāle "Diagnostikas centrs"

<https://vc4diagnostikascentrs.lv/lv/pakalpojumi/rehabilitacija/>

"Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", (NRC "Vaivari")

<https://www.nrcvaivari.lv/index.php/lv/rehabilitacija>

Skatīt sadaļu – rehabilitācija – bērnu rehabilitācija

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOGISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

Fizioterapeits

Fizioterapeita kompetencē ir pacienta funkcionālā stāvokļa izmeklēšana, iegūto datu novērtēšana un analīze, fizioterapeita atzinuma sagatavošana par pacienta funkcionālo stāvokli; palīdzēt pacientam atgūt zaudēto funkciju, mazināt tās trūkumu vai to kompensēt, mērķtiecīgi kopējā rehabilitācijas plāna ietvaros izvēloties un lietojot ārstnieciskās vingrošanas metodes, manuālās terapijas metodes, masāžu un fizikālās terapijas metodes (elektroprocedūras, termoprocedūras, ūdens procedūras), kā arī palīdzēt izvēlēties un apmācīt lietot nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus; veselības veicināšanas un profilakses pasākumu veikšana specialitātes ietvaros, tai skaitā sabiedrību izglītojošs darbs; darbs multiprofesionālā rehabilitācijas komandā.

Informācija par fizioterapeita pakalpojumiem:

Latvijas fizioterapeitu asociācija

<http://www.fizioterapeitiem.lv/pacientiem/atrodi-savu-fizioterapeitu>

Ģimenes ārsts

Ģimenes ārsta kompetencē ir agrīni pamanīt, izvērtēt (novērtēšanas lapā bērna vecumā no 1 nedēļas līdz 5 gadiem), un sniegt informāciju/padomus vecākiem par bērna pašreizējo fizisko un garīgo attīstību, lai veidotu turpmāko rīcības plānu problēmu gadījumā un piesaistītu citus speciālistus. Speciālists pievērš īpašu uzmanību sadaļai (informācija vecākiem – attīstība), kurās ir dota diagnosticējoša informācija par bērna vecumam atbilstošiem attīstības posmiem.

Informācija par bērna attīstības novērtēšanu bērna vecumā no 1 nedēļas līdz 5 gadiem

<https://likumi.lv/doc.php?id=132359>

93.pielikums

Ministru kabineta 2006. gada 4.aprīļa noteikumiem Nr.265 (*Pielikums MK 20.09.2011. noteikumu Nr.713 redakcijā*).

Informācija par Ģimenes ārstiem atbilstoši teritorijām - Nacionālais veselības dienests <http://www.vmnvd.gov.lv/lv/veselibas-aprupes-pakalpojumi/gimenes-arsti/gimenes-arsti-atbilstosi-teritorijam>

Ģenētiķis

Ģenētiķa kompetencē ir ģenētiski noteikto (pārmantoto un iedzimto) saslimšanu (monogēno, multifaktoriālo, hromosomālo vai mitohondriālo) diagnostika ar klīniskām, citoģenētiskām, bioķīmiskām un molekulārām metodēm, diferenciāldiagnostika, prenatalā un postnatalā diagnostika, pacienta un viņa ģimenes, kā arī ārstu, kuri diagnosticē un ārstē ģenētiski noteiktās saslimšanas, konsultēšana.

Informācija par ģenētiķa pakalpojumiem:

Bērnu klīniskās universitātes slimnīca: <https://bkus.lv/lv/content/genetikis>

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

Ķirurgs

Bērnu ķirurga kompetencē ir jaundzimušo, bērnu un pusaudžu orgānu iedzimtu anomāliju un ķirurģisko slimību, kā arī traumatisko bojājumu diagnostika, ārstēšana, neatliekamā palīdzība, profilakse un rehabilitācija.

Informācija par ķirurga pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/arstu-list?title=&tid=14&=Mekl%C4%93t>

Logoterapeits

Logoterapeita palīdzība balstās uz izpētiem datiem un ārstu (audiologa, neirologa, u.c. speciālistu slēdzieniem), kā arī psiholoģiskās izpētiem rezultātiem.

Informācija par logoterapeita pakalpojumiem:

Rīgas Stradiņa universitātes psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klīnika

<http://psihosomatika.lv/logoterapija>

Veiks padziļinātāku izpēti disleksijas un disgrāfijas noteikšanai.

Neirologs

Ārsts, ar kuru būtu nepieciešams konsultēties, ja bērnam novērojāt krampjus, īslaicīgus samaņas zudumus, ģīboņus, kustību neveiklību, biežas galvassāpes, maņu traucējumi (garša, redze, tauste) un citus traucējumus. Informācija par neirologa pakalpojumiem:

Veselības ministrija – ārsti speciālisti

<http://www.vm.gov.lv/lv/tava-veseliba/arsti-specialisti>

Neonatalogs

Neonatalogs ir bērnu ārsts, kurš specializējies jaundzimušo aprūpē un ārstēšanā. Neonatalogs Jūsu bērnu uzreiz pēc dzimšanas novērtēs, izmērīs, apskatīs un, ja nepieciešams, ieteiks citu speciālistu konsultāciju. Gadījumā, ja Jūsu bērns ir priekšlaikus dzimis, neonatalogs (dzemdību nodaļā) apskates laikā var ieteikt fizioterapeita, mikrologopēda u.c. palīdzību

Informācija par perinatāliem pasākumiem un diagnostiku pieejama:

<http://www.neonatologi.lv/profesionala-informacija/vadlinijas/>

Oftalmologs

Oftalmologa kompetencē ir vispusīga redzes sistēmas aprūpe, refrakcijas anomāliju diagnostika un korekcija, acs un tās palīgorgānu slimību diagnostika, konservatīva un ķirurģiska ārstēšana, profilakse un rehabilitācija.

Informācija par oftalmologa pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/redzes-parbaude>

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

Otorinolaringologs

Otorinolaringologa kompetencē ir ausu, deniņu, deguna blakusdobumu, mutes dobuma, rīkles, balsenes, trahejas, barības vada, galvas, kakla un to struktūru saslimšanu, kā arī traumatisku bojājumu izmeklēšana, konservatīvā un operatīvā ārstēšana, profilakse un rehabilitācija.

Informācija par otorinolaringologa pakalpojumiem:

<https://www.bkus.lv/lv/content/otorinolaringologs>

Pediātrs

Pediātra kompetencē ir veikt visu vecumu bērnu veselības aprūpi, aptverot somatiskās un psihiskās attīstības problēmas, iegūtās un iedzimtās slimības un veselības traucējumus, kā arī veicinot bērnu veselības un slimību profilaksi. Pediātram ir virkne apakšspecialitāšu.

Reiterapeits

Reiterapeita kompetencē ir novērtēt pacienta funkcionālās spējas, attīstīt fizisko, psiholoģisko un sociālo potenciālu, kā arī ārstēt pacientus ar terapeitiska, kardioloģiska, neirololoģiska, ortopēdiska, oftalmoloģiska un garīga rakstura traucējumiem, izmantojot jāšanu ar zirgiem, lai uzlabotu un atjaunotu daļēji zaudētās vai arī kompensētu pilnīgi zaudētās balsta un kustību aparāta funkcijas, uzlabojot līdzsvaru un koordināciju, normalizējot muskuļu tonusu, iniciējot un trenējot gaitu, uzlabojot gaitas kvalitāti, veicinot pacienta pašpalīdzību, pašcieņu, paškontroli un neatkarību.

Informācija par reitterapeita pakalpojumiem:

<https://www.nrcvaivari.lv/index.php/lv/rehabilitacija>

Psihiātrs

Bērnu psihiātra kompetencē ir bērnu un pusaudžu psihisko traucējumu un slimību diagnostika, ārstēšana, profilakse un psihiatriskā rehabilitācija. Bērnu psihiatrija nodarbojas ar bērnu psihiskajiem un uzvedības traucējumiem. Pirmsskolas vecuma bērniem izvērtē dažāda veida attīstības traucējumus, piemēram, valodas attīstību, autiskā spektra traucējumus, intelektuālās attīstības aiztures vai traucējumus. Psihiātrs praktizē medikamentozu terapiju, kognitīvi biheiviorālās metodes, atbalsta psihoterapiju. Piemērotāko terapijas un palīdzības taktikas veidu psihiātrs izvēlas sadarbībā ar pacientu.

Informācija par pakalpojumiem: Bērnu klīniskās universitātes slimnīca

<https://www.bkus.lv/lv/content/bernu-psihiatrs>

Bezmaksas psiholoģiska, informatīva konsultācija vecākiem, ja ir aizdomas par agrīnas valodas īpatnībām vai varbūtība saistībā ar autiskā spektra traucējumu

VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca”

Autisma kabinets: <http://www.autismsberniem.lv/lv/autisma-kabinets>

INFORMĀCIJA PAR ĀRSTNIECISKĀS UN PEDAGOĢISKĀS PALĪDZĪBAS SAŅEMŠANAS IESPĒJĀM

Psihologs (klīniskais psihologs)

Psihologs sniedz psiholoģisko palīdzību dažādu garīgo, emocionālo un uzvedības traucējumu un citu psiholoģisko problēmu gadījumos.

Izmantojot specializētus klīniskos testus, novērtē bērna attīstības līmeni, atbilstību vecumposmam, konstatē dažāda veida traucējumus (izziņas, emociju, uzvedības), iegūst papildu informāciju diagnozes diferenciacijai vai precizēšanai, veicot psiholoģisko izpēti, iegūst informāciju pielietotās ārstēšanas terapijas efektivitātes izvērtēšanai.

Sniedz konsultācijas bērna aprūpētājiem, lai pēc iespējas efektīvāk veicinātu bērna attīstību, pārrunā bērna attīstības īpatnības, attiecīgā vecumposma vajadzības, sniedz psiholoģisko atbalstu bērna aprūpētājiem.

Informācija par klīniskā psihologa pakalpojumiem:

Bērnu klīniskā Universitātes slimnīca:

<https://www.bkus.lv/lv/content/cliniskais-psihologs>

Psihoterapeits

Psihoterapeita kompetencē ir slimību, ciešanu un traucējumu (psihisko, psihosomatisko, somatopsihisko, uzvedības, afektīvi kognitīvo un attiecību, kā arī seksuālās dzīves) etioloģijas, patoģenēzes, diagnostikas, ārstēšanas, profilakses, konsultēšanas un rehabilitācijas noteikšana, pamatojoties uz integratīvu biopsihosociālu pieeju.

Par psihoterapeitu pakalpojumiem informācija pieejama:

Latvijas Ārstu psihoterapeitu asociācija (LĀPA): <https://www.arstipsihoterapeiti.lv>

INFORMĀCIJA VECĀKIEM PAR SAVĀM TIESĪBĀM

LAI VEIDOTOS VIENOTA SADARBĪBAS KOMANDA, SVARĪGI IR GAN PEDAGOGIEM, GAN VECĀKIEM PILDĪT SAVUS PIENĀKUMUS

Izglītības likums (vecākiem)

Lai veidotos veiksmīgāka sadarbība (skolēns + skola + pedagogi + vecāki + izglītība) un skolēni saņemtu “pēc iespējas agrāk” palīdzību arī vecākiem un pedagogiem nosaka pienākumus bērna izglītošanā.

Likuma 57. pants - vecāku tiesības bērna izglītošanas nodrošināšanā.

Likuma 58. pants - vecāku (personu, kas realizē aizgādību) pienākumi.

Informācija pieejama: Izglītības likums VI. nodaļa - Pedagogi un izglītojamie: <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

Kur vecākiem meklēt informāciju atbalstu un palīdzību?

Izglītības likums (pedagogiem)

Likuma 51.pants - Pedagoga vispārīgie pienākumi

Likuma 58. pants - Pedagoga tiesības

Informācija pieejama: izglītības likums VI. nodaļa – Pedagogi un izglītojamie: <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

MK noteikumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām

MK noteikumi Nr.709 – 6. punkts - Pašvaldības komisijas pienākumi

MK noteikumi Nr.709 – 4. punkts - Valsts komisijas pienākumi

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

MK par valsts pamaksāto tehnisko palīgīdzekļu saņemšanu, ja bērnam ir konstatēti kustību, dzirdes, redzes traucējumi

MK noteikumi Nr. 1474 – II. nodaļa – tehnisko palīgīdzekļu saņemšanas kārtība

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/doc.php?id=202674>

Plašāka informācija par tehniskajiem palīgīdzekļiem un to saņemšanas kārtību pieejama interneta resursos: www.nrcvaivari.lv; www.surdocentrs.lv; www.lnbc.lv

MK noteikumi Bērnu tiesību aizsardzības likums

Likuma VIII. nodaļa 53.,54.,55. pants - Bērns ar īpašām vajadzībām

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

MK noteikumi Nr.695 - Kārtība, kādā piešķir un finansē asistenta pakalpojumu izglītības iestādē

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/doc.php?id=252140>

Vispārējās izglītības likums – VIII. nodaļa – Speciālā izglītība 49.-58. pants

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/doc.php?id=20243>

MK noteikumi Nr. 543

Prasības izglītojamo ar speciālām vajadzībām uzņemšanai vispārējās izglītības iestāžu īstenotajās vispārējās izglītības programmās

Informācija pieejama: <https://likumi.lv/ta/id/301251-prasibas-izglitojamo-ar-specialam-vajadzibam-uznemsanai-visparejas-izglitibas-iestazu-istenotajas-visparejas-izglitibas>

INFORMĀCIJA VECĀKIEM UN PEDAGOGIEM PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU UN PALĪDZĪBAS IESPĒJĀM

Par ar izglītību saistīto normatīvo aktu ievērošanu

Informāciju var saņemt: Izglītības kvalitātes valsts dienests
Zigfrīda Annas Meierovica bulvāris 14, Rīga. Tālrunis: 67222504,
fakss 67228573, e-pasts: ikvd@ikvd.gov.lv, www.ikvd.gov.lv
Uzticības tālrunis: 67358075 (automātiskais atbildētājs)

Turpmāk

**VPMK – Valsts
pedagoģiski
medicīniskā komisija**

**PPMK – Pašvaldības
pedagoģiski
medicīniskā komisija**

Konsultācijas par neskaidriem izglītības jautājumiem

Par normatīvajos aktos noteikto, vecāki var saņemt IZM informācijas
centrā Vaļņu ielā 2, Rīgā, tālrunis: 67226209; e-pasts: info@izm.gov.lv.

Neskaidri jautājumi par mācību saturu un eksāmenu norisi

IZM Valsts izglītības satura centrā Vaļņu ielā 2, Rīgā, tālrunis: 67216500; e-pasts:
visc@visc.gov.lv.

Jautājumi par izglītību

Pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādes ir pašvaldības padotībā, tāpēc atbildes uz
daudziem jautājumiem par izglītību, iespējams, arī iegūt, vērstoties savas pašvaldības
izglītības pārvaldē. Izglītības pārvalde palīdzēs Jums atrast izglītības iestādi, kura īsteno
Jūsu bērnam ieteikto speciālās izglītības programmu un uzņem izglītojamos ar
speciālajām vajadzībām. Kontaktinformācija par pašvaldību izglītības pārvalžu
vadītājiem/speciālistiem pieejama:

<http://www.izm.gov.lv/lv/izglitiba/vispareja-izglitiba/izglitibas-parvalzu-un-izglitibas-specialistu-kontaktinformacija>

Jautājumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām

Ja Jūs neapmierina pašvaldību medicīniskās komisijas atzinums, Jums ir iespēja
pieteikties uz atkārtotu izglītojamā veselības stāvokļa, spēju un attīstības līmeņa
izvērtēšanu VPMK.

Noteikumi par VPMK un PPMK tiesībām un kompetenci atrodami:
<https://likumi.lv/doc.php?id=200238>, Informācija par PPMK Rīgā un Latvijā
pieejama: https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/vpmk_ppmk.pdf.

Merķeļa ielā 11, Rīgā, tālrunis: 60001643; VPMK vadītājas e-pasts:
ilga.prudnikova@visc.gov.lv.

Par bērna skolas gaitām un skolas dzīvi, iespējamiem atbalsta pasākumiem (individuālais izglītības programmas apguves plāns)

Vecāki var vērsties pie klases audzinātāja, priekšmetu skolotājiem, speciālās izglītības
skolotāja u. c. atbalsta komandas speciālistiem (logopēds, psihologs) vai skolas
administrācijas. Ja skolā darbojas psihologs, vacākiem iespējama arī psihologa
konsultācija.

Par atbalsta speciālistu palīdzību un konsultācijām

Logopēda, psihologa, speciālā pedagoga, fizioterapeita, psihiatra konsultāciju un
palīdzību ir iespējams saņemt bezmaksas speciālajās skolās – attīstības centros:

INFORMĀCIJA VECĀKIEM UN PEDAGOGIEM PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU UN PALĪDZĪBAS IESPĒJĀM

Rīgā un citos Latvijas novados. Speciālistu konsultācijas tiek sniegtas iepriekš, piesakoties pa tālruni vai rakstot pieteikumu uz e-pastu.

Informācija pieejama:

https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/iesp_sadarb_mehanisms.pdf **Skatīt:**
sadaļā Speciālās izglītības iestādes – attīstības centri

Par pirmsskolas (PII) izglītības iestādes (atbalsta komandas) pakalpojumiem

Regulāri varēsiet saņemt informāciju no PII atbalsta komandas speciālistiem par Jūsu bērna motorikas, uzvedības, saskarsmes netipiskām izpausmēm, kas palīdzēs turpmākai bērna spēju un intelektuālās attīstības izvērtēšanā, kā arī palīdzēs sagatavot dokumentāciju PPMK .

Par vispārējās izglītības iestādes (atbalsta komandas) pakalpojumiem

Atbalsta komanda ir (speciālistu grupa), kas savas kompetences ietvaros veic pedagoģiskās, psiholoģiskās un sociālās palīdzības koordinēšanu un nodrošināšanu izglītojamiem, iesaistot viņu vecākus, pedagogus, izglītības iestādes darbiniekus. Atbalsta komandas sastāvā ietilpst (administrācijas pārstāvis, direktora vietnieks, izglītības metodīķis, direktors, izglītības/klīniskais psihologs, speciālais pedagogs, sociālais pedagogs, pedagoga palīgs, medicīnas darbinieks, skolotājs (klases audzinātājs, mācību priekšmeta skolotājs), vecāki.

Informācija par metodiskajiem ieteikumiem individuālā izglītības programmas apguves plāna sastādīšanai un īstenošanai:

https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/metiet_ind_plana_sastadisanai_2015.pdf.

Par atbalsta komandas darba organizāciju:

https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/atb_komandas_organizacija.pdf

E-konsultēšana bērniem un pusaudžiem

Šajā sadaļā ir iespēja nosūtīt e pastu speciālistiem, lai saņemtu psiholoģisku palīdzību un atbalstu krīzes situācijā.

Informācija par e konsultēšana bērniem un pusaudžiem

http://www.bti.gov.lv/lat/lietotaju_ertibam/uzdod_jautajumu

INFORMĀCIJA PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU, ATBALSTA PASĀKUMIEM, PROGRAMMĀM

LR Izglītības un zinātnes ministrija

<http://www.izm.gov.lv>

LR Labklājības ministrija

<http://www.lm.gov.lv>

LR Veselības ministrija

<http://www.vm.gov.lv>

LR Bērnu un ģimenes lietu ministrija

<http://www.bm.gov.lv>

Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts

<http://www.integracija.gov.lv>

Izglītības valsts inspekcija

<http://www.ivi.gov.lv/index.php?sadala=98>

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

<http://www.bti.gov.lv/>

Sociālo pakalpojumu pārvalde

<http://www.spf.lv>

Valsts aģentūra „Tehnisko palīgīdzekļu centrs”

<http://www.tpc.lv>

Valsts aģentūra „Sociālās integrācijas centrs”

<http://www.sic.gov.lv>

Valsts nodarbinātības aģentūra

<http://www.nva.lv>

Sabiedrības integrācijas fonds

<http://www.lsif.lv>

Rīgas domes Labklājības departaments

<http://www.ld.riga.lv>

Citu informāciju par valsts institūciju mājas lapām var iegūt arī:

<http://www.mk.gov.lv/lv/aktuali/saites>

Tiesībsarga birojs

www.vcb.lv

Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu

valsts komisija

www.vdeavk.gov.lv

Sociālās rehabilitācijas un īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumi bērniem:

<http://www.ld.riga.lv/lv/socialie-pakalpojumi-49/socialas-rehabilitācijas-un-īslaicīgas-socialas-aprūpes-pakalpojumi-berniem.html>

Medicīnas un rehabilitācijas iestāžu informācija un citas noderīgas saites:

Latvijas medicīniskā paraplējības biedrība

<http://www.rehab.lv>

Nacionālais rehabilitācijas centrs “Vaivari”

<http://www.nrc.lv>

Rehabilitācijas centrs "Baltezers"

<http://www.rc-baltezers.lv>

Rehabilitācijas centrs "Līgatne"

<http://www.rehcentrsligatne.lv>

INFORMĀCIJA PAR SPECIĀLO IZGLĪTĪBU, ATBALSTA PASĀKUMIEM, PROGRAMMĀM

VISC mājas lapa – sadaļa – speciālā izglītība

Informācija par būtiskākajām aktualitātēm izglītībā

<http://vsic.gov.lv/skolas/index.shtml>

Informācija par speciālās izglītības iestādēm – attīstības centriem

https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/iesp_sadarb_mehanismus.pdf

Informācija par Valsts pedagoģiski medicīnisko komisiju

<http://vsic.gov.lv/vpmk/vecakiem.shtml>

Informācija par metodiskajiem materiāliem speciālajā izglītībā

https://visc.gov.lv/specizglitiba/metmat_visc.shtml

Informācija par atbalsta pasākumiem izglītojamiem ar speciālām vajadzībām

<https://visc.gov.lv/specizglitiba/atbpas.shtml>

Informācija par atbalsta pasākumiem valsts pārbaudes darbos skolēniem ar speciālām vajadzībām

Atbalsta pasākumi mācību procesā aptver šādas jomas: mācīšanās metodes un materiāli, mājas darbi, vērtēšana klasē, laika plānojums, mācību vide, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošana.

<https://visc.gov.lv/aktualitates/faq.shtml>

Mācību priekšmetu programmu paraugi – Speciālā izglītība

<https://visc.gov.lv/specizglitiba/programmas.shtml>

VISC veidotie materiāli

Materiāli izveidoti Eiropas Sociālā fonda projektu ietvaros „Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem atbalsta sistēmas izveide” (2013)

Informatīvs materiāls vecākiem, kas audzina bērnus ar autisma spektru(2013):

<https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/esfpr/VISC%202.4%20-%20informativs%20materials%20vecakiem%20-%20autisms.pdf>

Informatīvs materiāls vecākiem par jauktiem attīstības traucējumiem un mācīšanās traucējumiem(2013):

<https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/esfpr/VISC%203.4%20-%20inform%20mater%20vecakiem%20-%20jaukti%20attistibas%20traucej.pdf>

Informatīvs materiāls vecākiem, kas audzina bērnus ar uzvedības traucējumiem(2013):

<https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/esfpr/VISC%202.5%20-%20informativs%20materials%20vecakiem%20-%20uzvedibas%20trauce.pdf>

Izglītības iestāžu – attīstības centru metodiskie materiāli:

https://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/20180302_met_materiali.pdf

INFORMĀCIJA PAR NEVALSTISKĀM INSTITŪCIJĀM

Minētajā pielikumā alfabēta secībā ir nosauktas dažas nevalstiskās organizācijas. Par citām Latvijā pazīstamākajām NVO darbībām un aktivitātēm turpmāk varat sekot interneta vietnēs.

NVO – NEVALSTISKĀS INSTITŪCIJAS, KAS UZKLAUSĪS, IETEIKS, ATBALSTĪS UN PALĪDZĒS:

„Atelpas brīdis” dienas aprūpes centrs un Īslaicīgā sociālā aprūpe bērniem ar invaliditāti Bērnu klīniskā universitātes slimnīca

Bērna vecāki un citi ģimenes locekļi varēs saņemt atbalstu un praktiskas konsultācijas par sava bērna aprūpes, audzināšanas un izglītošanas jautājumiem, kā arī sadarbībā ar pakalpojuma speciālistiem iesaistīsies bērna sociālās aprūpes plāna veidošanā un realizēšanā. Šo pakalpojumu nodrošinās slimnīcas speciālisti (*sociālie audzinātāji, māsu palīgi, speciālais pedagogs, sociālais darbinieks, medicīnas māsa u.c.*), kuri blakus aprūpei attīstīs bērniem pašapkalpošanās iemaņas un sociālās prasmes, palīdzēs veidot sociālos kontaktus, mudinās bērnus iesaistīties dažādās piemērotās individuālās un grupu aktivitātēs, kā arī organizēs viņu brīvā laika pavadīšanu.

Par sociālās rehabilitācijas un īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumiem informācija pieejama: <https://www.bkus.lv/lv/content/sociala-aprupe-atelpas-bridis>

Centrs “Dardedze” - bērnu tiesību aizsardzības joma, kuri cietuši no seksuālas, fiziskas, emocionālas vardarbības vai novārtā pamešanas

Centrs nodrošina psihologa konsultācijas, rīko preventīvas apmācības un atbalsta grupas bērniem, vecākiem un speciālistiem, kā arī sniedz atbalstu bērniem, kuri cietuši no seksuālas, fiziskas, emocionālas vardarbības vai novārtā pamešanas.

Par iespējamiem pakalpojumiem informācija pieejama:

“Centrs Dardedze”

Cieceres iela 3a, Rīga
T. 67600685 vai 29556680

info@centrsdardedze.lv

Latvijas autisma apvienība (LAA)

Atbalsta vecākus, veido atbalsta grupas, sniedz atbildes uz dažādiem jautājumiem, rīko seminārus, piedāvā informatīvus materiālus, preventīvus ieteikumus, kas satur informāciju par autisma spektra traucējumiem.

Par palīdzības iespējām informācija pieejama:

<http://www.autisms.lv/index.php/lv/biedriba>

“Pusaudžu resursu centrs”- bērnu universitātes klīniskās slimnīcas speciālistu sadarbība ar starptautiskiem partneriem no Lielbritānijas un Austrālijas

Ir pierādījums balstīta, mūsdienīga pieeja pusaudžu garīgās veselības profilaksei un dažādu atkarību novēršanai. **Par pieejamo pakalpojumu sniegšanas pakalpojumiem informācija pieejama:**

<https://pusaudzim.lv/musu-specialisti/>

Pieteikšanās elektroniski <https://pusaudzim.lv/nepieciesams-atbalsts/>, vai arī facebook, e pasts - info@pusaudzim.lv, sūtot SMS un Whatsapp 4747

Velku biedrība

Atbalsta vecākus, kuriem ģimenē aug bērni ar funkcionāliem traucējumiem. Veido atbalsta grupas vecākiem, lai sniegtu atbildes uz dažādiem jautājumiem. Organizē dažādus pasākumus, nometnes, seminārus, veicina bērnu ar speciālām vajadzībām integrāciju sabiedrībā.

Par palīdzības iespējām informācija pieejama: www.velki.lv

„Sociālo pakalpojumu aģentūra” sadarbībā ar biedrību „Latvijas autisma centrs”

Vecākiem ir iespēja saņemt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, kas ietver psiholoģisko izpēti, speciālistu - sociālā darbinieka, psihologa, speciālā pedagoga, ergoterapeita, mūzikas terapeita, deju un kustību terapeita un logopēda - individuālās konsultācijas bērniem un bērna ģimenes locekļiem. Konsultācijas tiek sniegtas bērna dzīvesvietā vai izglītības iestādē.

Par agrīnās palīdzības iespējām informācija pieejama:

<http://www.krize.lv/agrinas-intervences-programma/>

Agrīnās intervences programma bērniem ar garīgās attīstības un uzvedības traucējumiem un viņu ģimenēm.

Adrese:

Brīvības iela 82, Rīga, LV-1001

Telefons: 29104918

Sociālās rehabilitācijas un sociālās aprūpes dienas centrs bērniem ar invaliditāti “Mēs esam līdzās”

Centrs nodrošinās pilnu rehabilitācijas komandu (ārsti-rehabilitologi, fizioterapeiti, ergoterapeiti, logopēdi, sociālais darbinieks, speciālie pedagogi, psihologs, medicīnas māsa, asistenti) pacientiem, garantēs individuālu rehabilitācijas programmu katram klientam, veicinās klientu līdzdalību dzīves norisēs un funkcionālo spēju attīstīšanu.

Par rehabilitācijas pakalpojumiem informācija pieejama:

<http://mel.lv/kontakti/rehabilitacija-berniem/>

NOBEIGUMS

Pasaulē nav divu vienādu ģimeņu, katra persona un katrs bērns ir unikāls. Bērns ir piedzimis zinātkārs un uz attīstību vērst. Jūsu, kā vecāku uzdevums ir turpināt un veicināt šo zinātkāri.

Mediji ir pārsātināti ar dažādu informāciju par bērna attīstību, bet nav minētas vienotas "receptes, šablonu", kā bērns attīstās. Tāpēc, šo informatīvo materiālu "Vecākiem par bērna attīstību" VISC speciālās izglītības nodaļa veidoja, balstoties uz speciālistu pieredzi un dažādu valstisku/nevalstisku institūciju informatīviem materiāliem.

Cienījamie vecāki, nav jākaunas, un tas nav nosodāms, ja kādā no attīstības jomām Jūsu bērns attīstās lēnākā tempā. Šo bērnu vecumposmu attīstības īpatnību pārskatu nevajadzētu uzskatīt par visaptverošu. Dažiem bērniem daudzas šeit uzskaitītās un minētās uzvedības izpausmes var parādīties agrāk vai vēlāk, nekā šeit ir norādīts. Speciālisti ir minējuši aptuveno laiku, kad attiecīgā uzvedības izpausme var parādīties, taču to nevajag uztvert pārāk tieši.

Ikvienam bērnam ir jābūt iekļautam sabiedrībā un vidē, kur viņam pienākas atbilstoša aprūpe un izglītība, tomēr svarīgākā bērna attīstības sastāvdaļa ir ģimene un vide, kurā viņš atrodas. Bērnu attīstībā liela nozīme ir mūsu pieaugušo vadībai un mīlestībai. Ja Jūsu bērnam ir radušās grūtības mācībās, parādījies slinkums, vai arī ir kādas savdabīgas uzvedības izpausmes, atcerieties, ka vispārējā bērna attīstība norisinās visu mūžu un mēs kopā - vecāki, mediķi, pedagogi varam kopā izdarīt ļoti daudz. Novērosim, konsultēsimies, sadarbosimies ar speciālistiem un palīdzēsim mūsu bērniem tieši tādā brīdī, kad tas ir vajadzīgs!

Jo savlaicīgāk reaģēsim uz bērna attīstības īpatnībām, jo lielāku atbalstu mēs varēsim viņam sniegt. Katram no Jums un arī mums visiem - sabiedrībai, skolai, pedagogiem, ārstniecības personālam, atbalsta speciālistiem, visiem kas ikdienā ir saskarsmē ar bērniem – ir jāuzņemas vislielākā atbildība.

Ja, izlasot šo informatīvo materiālu, Jums rodas jautājumi, vēršaties pie VISC speciālās izglītības nodaļas speciālistiem.

Bērni ved mūs sev līdzi – viņiem ir jāpalīdz, nevis jādara tā, kā mums ir vieglāk!

B.Spoks